

HET KIND

DOOR J. BRACHEL

NU ik deze bladzijden over Jijoepe, die mijn zoon was, schrijven ga, zweeft zijn tengere figuur als een zoete engel in mijn kamer. Zijn gelaat is verstild en zacht, de oogen zijn van een diep en teeder blauw, zooals eens de oogen van zijn moeder waren. Rond z'n hoofd ligt het blonde haar in een milde golving, er gaat rust van hem uit. Er is groote toewijding in z'n gezichtje te lezen en hoewel hij niet spreekt, geloof ik dat wij elkander eindelijk begrepen hebben, dat de afstand, de eeuwige onoverbrugbare kloof, die er tusschen ons was, eindelijk verloren gegaan is in den zoeten glimlach van z'n kleinen mond.

Zooals alle herinneringen, die eens pijn deden, een stille vreugde kunnen worden, zoo is ook deze terugkeer van mijn jongen een groote verrukking geweest. Wij praten in het geheel niet met elkander. Waarom zouden wij praten? Woorden kunnen alles weer bederven, woorden kunnen de spanningen die verdwenen waren doen herleven. Eén verkeerd woord, één letter dwaas of onachtzaam uitgesproken en een wereld van geluk stort weer ineem. Een duivel van achterdocht blijft steeds op de loer liggen in een hart, dat eenmaal werd gewond. Iedere genezing is een schijngenezing, zooals herstellen altijd maar een tijdelijk herstellen is, iedere beterschap een tijdelijke beterschap. Wat is dan vreugde om beterschap? Een gelukkige dwaasheid, een zoete roes, een heerlijk kortzichtig zijn. Want eens, onvermijdelijk, staan wij weer met geslagen handen, stijgt weer om ons hart de groote angst, die dieper kwetst dan een benauwde droom.

Alleen met Jijoepe is het zoover gekomen, dat er geen angst meer behoeft te zijn in het hart van z'n vader. Jijoepe is allang dood en ik kan me nog maar heel moeilijk herinneren hoe hij er heeft uitgezien. Mirjam heeft nooit een foto van hem laten maken.

Mirjam, Jijoepe en ik, eens vereenigd in den verrukkelijken nacht van zijn ontstaan, wij zijn verstrooid over aarde en hemel en nimmer meer zullen wij elkander bereiken.

Van mijn zoon nog de vage herinnering aan een blond, broshoofdig, imbeciel jongetje van zeven jaar met open mond en vage grijze oogen.

Van Mirjam, mijn vrouw, nog zoovele levendige herinneringen, pijnlijker en hardvochtiger dan die aan ons kind.

Laatste herinnering. Een smalle blonde figuur in een nauwsluitend grijs reiscostuum. Een kleine koffer in de linkerhand, onder den rechterarm een blauw leeren taschje.

J. BRACHEL

Zoo ging Mirjam van mij op een zonnigen ochtend, twee maanden na Jijoepe's dood.

Het groote huis met de grijze vensters was leeg; wat eens het paleis van mijn vreugde was, werd de kerker van de smart.

Aan het begin van het leven staan wij allen zoo luidruchtig en blij, dan lijkt alles goed te worden, het einde is ongekend ver.

Wat rest mij nu nog van lusten, liefde en energie?

De jaren in dit eenzame huis hebben mij stil gemaakt en regelmatig. Een masker van onverschilligheid voor het leven op aarde is over me gekomen. Mijn leven is eentonig, altijd hetzelfde, beheerscht en misschien niet heelemaal nutteloos. 's Morgens klopt de oude meid en ik sta op. Waar zijn de dagen dat Mirjam twintig maal over mij boog en twintig maal op dezelfde zoete manier mij wekken moest, aler ik lachend en stoeiend naar de badcel ging. Verrukkelijke slaap van een gelukkig en onbezorgd menschenkind. Er is geen vreugde meer in het ontwaken, geen vreugde meer in het slapen gaan.

Na het ontbijt iederen morgen langs dezelfde straten met denzelfden pas naar het kantoor. Iederen dag rond mij dezelfde menschen met een plichtsbetrachting die mij vroeger een gruwel was. Ik ben een correct maar onbuigzaam chef geworden.

Mirjam, Jijoepe, waarom zijn onze wegen zoo eenzaam geworden! Waarom denk ik de laatste dagen weer zoo sterk aan alles wat ik vergeten dacht!

Hier in mijn stoel op dezen vochtigen najaarsavond, met de schaduw van het kind, zooals wij het droomden, bij me, leeft weer het verleden en het verlangen om het weer te laten leven is zoo hevig, zoo sterk, dat ik mij wel moet laten gaan en alles, alles nogmaals zal beleven.

Verbittering, verbittering, waar zijn de uren dat ik je nog kende? De weken dat jij als eenige gezellin getrouw bleef en je lasterlijke tong een walgelijk lied van den haat zong. Uren en uren, altijd hetzelfde lied. Verbittering, waar ben je gebleven met je sluwe zoete stem, zooals die zong aan mijn ooren, eerst over m'n ongelukkig kind, later dat grove lied van afschuw over de vrouw die mij verlaten had.

Stem die zong zoo lang en zoo sterk, dat ik geloofde de waarheid gevonden te hebben, dat ik jouw raadgevingen beluisterde als een orakel en jouw macht in mij liet woekeren tot ik de dwaasheden beging die je verlangde. Haat kweekte je tegen mijn zoon, mijn hulpeloos kind, haat tegen Mirjam, wier hulpeloosheid ik niet meer zag en die ik wel vervloeken moest toen zij een anderen weg gekozen had.

HET KIND

Ontrouw, ik heb zooveel ontrouw gezien in de wereld. Ik heb de stem gehoord, die steeds weer verleidt en het geweten met haar zoeten raad insluimeren doet. Kleine verbitteringen, zusterjes van jou, mijn groote verbittering, beginnen den rondedans en benevelen de gedachten en paaien met duizend woorden en bepraten het verweer tot het moe en ineengedoken in slaap verzinkt. En dan kom jij, groote verbittering. En zooals je bij mij bent geweest, was je eens bij Mirjam en met dezelfde woorden, met dezelfde stem, zong je over de mislukking die het leven geworden was, zocht je een ontkomen en zoo sterk was je en zoo machtig, dat wel iedereen bijna bezweken zou zijn onder den vloed van woorden en gedachten, die je te verwekken wist.

En toch ben je weer van mij geweken, voor mij ben je te zwak geweest, voor mij kon je geen nieuwe passie bedenken. Alleen kortstondig, heel even, heb je me gegrepen, maar ik was te moe en kon onmogelijk zoo gaan als je wilde.

Die vacantie in Parijs, nachten met goedkoope vrouwen, die ondanks haar raffinement de herinnering niet konden overmannen en later weer hier dat gesjouw met kortstondige liefden, aangeblazen liefden, tot dat alles gelijdelijk bezweek en ik jou minder zag en alle haat dien ik Mirjam toegedragen had veranderde in bijna vergeven, althans begrijpen.

Jijoepe zou een mooi kind geworden zijn. In de maanden vóór zijn geboorte hadden wij zijn gezichtje geschapen, tener en blond, met fijne diepe oogen, die wijsheid en een stil geluk beloofden. O uren, waar zijn de uren, Mirjam voor mij bijna mooier dan ooit tevoren, de blauwe oogen donker beschaduwd, zachte kleuring van een zwellend vrouwenlichaam op wit laken in een mild slaapvertrek en ik luisterend met nimmer meer gekende teederheid naar het nieuwe leven, ons nieuwe leven, daar in haar zoet, verrukkelijk en bijna extatisch aanbeden lichaam. Wereld, kleine eigen wereld van twee gelukkige menschen, die weer als kinderen worden, kleine speelsche kinderen, en groote vreugde beleven in hun kinderlijk spelen. Uren waarin zinnelust slechts een heel vaag en donkerder accoord is, waarin het leven zuiverder en hooger gestegen schijnt dan ooit een mensch verwachten kon.

Ik weet heel goed dat bijna alle menschen deze uren gekend hebben en dat men verder ging en vergat en niet eens bemerkte dat deze droom voorbij was.

Toen kwam het kind. Werd ooit een kind met grooter vreugde ontvangen? Zachter en warmer werd het huis rondom, er danste een lange schoone droom om de wiegegor-

dijntjes. Daar was een herstellende Mirjam, een bijna nog jongere, nog mooiere Mirjam, daar was een jonge moeder met haar kind.

Een goede groote droom. Maar met een bitter ontwaken. Het kind groeide. Het was niet zoo heel mooi, dachten we, maar het zou lief worden. Toen kwamen de weken van twijfel. Er is iets aan dit kind, er is iets in dit kindergezichtje. De oogen spreken niet, de handjes trachten niet den speelschen vadervinger te grijpen. Dagen van onzekerheid. Een waas komt over ons geluk. We spreken er met geen woord over. Maar beiden hebben we dien twijfel, dien grooten ontstellenden angst. Het doet pijn, zooals alle smart en vertwijfeling ergens in ons pijn doen, lichamelijk pijn. En we weten niet waar. Dan geeft de dokter zekerheid. De bliksem slaat in. Het kind is achterlijk.

Het kind groeit op. Wij spelen er mee en zijn er goed voor, zoo goed als een vader en moeder zijn voor een kind, waaraan zij iets misdaan zouden hebben.

Mirjam is veranderd. Zij is uiterlijk zelfs vroolijker geworden, ze heeft meer opschik gekregen, ze verzorgt en kleedt zich zoo goed, dat ze me een raadsel wordt. Uren brengt ze door aan de toilettafel. Tusschen ons beiden echter is de kloof gekomen. Wij spreken alleen nog maar over zakelijke dingen, over het kind en zijn ongeluk bijna nooit. Ze heeft me gezegd — en ik kromp ineen zoo koel was haar stem — dat ze geen kinderen meer wilde.

Zoo leven wij zeven jaar. Het kind is hulpeloos, de geluiden die het voortbrengt zijn hard en verschrikkelijk. Maar soms is de jongen zacht en handelbaar en zit op m'n schoot plaatjes te kijken als een kind van twee en ik moet wel m'n mond drukken op z'n witte brosse haar.

In huis wordt het stil. De vrienden komen minder, want de schaduw van ons huis treft een ieder die er komt. Men heeft medelijden, veel medelijden vooral met Mirjam, omdat ze mooi en zoo ongelukkig is. De schaduw volgt mij overal. Soms vang ik een paar woorden op, die erger zijn dan onze ellende. „Hij is zoo'n echte ambtenaar, zoo'n droge, dorre . . . en dan zoo'n mooie levendige vrouw, waar hij een ongelukkig kind bij heeft, verschrikkelijk!” Zoo wordt met ons kind een andere ramp geboren, het geloof aan de schuld, het zelfverwijt. God, wat zijn we laf, wat zijn we dom en klein!

Zoo wordt ons leven een hel, zonder veel woorden of tranen, die andere huwelijken verwoesten. Het gaat langzaam, maar heel zeker, het woekert in ons als een kanker.

Mirjam gaat veel uit. Ze heeft haar eigen kennissen gekregen, ik houd niet meer van de menschen. Vaak gaat ze 's avonds naar den schouwburg of een concert en ook 's mid-

HET KIND

dags is ze veel weg. Onze goede dienstmeid is als een moeder voor Jijoepe. Zelf misdeeld, oud en zonder toekomst, hecht ze zich aan ons kind, dat haar genegenheid beantwoordt en haar liever bij zich heeft dan z'n vader of moeder.

In de vacanties gaan we naar een stil dorp bij een groot meer. Daar zou onze scheiding, onze werkelijke scheiding komen.

Het was een mooie zomermorgen. Een klein beetje uitgelaten door den verrukkelijken dag, een beetje milder gestemd voor elkander en tevreden over ons kind, dat zoet tusschen ons in over den weg danste, besloten we ergens een bootje te huren en een eind het meer op te roeien.

Het was heerlijk op het water. De lucht zoo diep blauw, de waterlelies zoo wit, Mirjam voorin neuriënde, ik — zonder jasje — aan de riemen, Jijoepe, die z'n handen door het water liet glijden en af en toe trachtte een bloem te grijpen, achterin.

Toen gebeurde het plotseling, ik zweer dat ik het niet gezien heb, al keek ik naar hem. Ik moet ergens over gedroomd hebben. Ik heb gekeken en niets gezien. Alleen hoorde ik Mirjam gillen. Toen wist ik dat Jijoepe overboord geslagen was en toch deed ik niets. Ik heb niets gedacht, niets gewild, alleen ik kon niets doen. Mijn God, het is de waarheid. Ze heeft het nooit geloofd. Toen ik m'n bezinning weer kreeg en naar ons kind dook, was het te laat. Zoo zijn we met z'n levenloos lichaampje teruggevaren.

Twee maanden later heeft Mirjam mij verlaten. Wij hebben koel en zakelijk gesproken. We hebben gezegd dat we elkander begrepen. Ons leven was mislukt, onze wegen moesten scheiden. Wij waren vreemden geworden. Er was een ander waar zij van hield, die haar een kind kon geven, die haar misschien weer gelukkig zou maken. We hebben elkander niets verweten, maar in ons brandde de haat. We hebben nog een nacht in dezelfde kamer geslapen, alsof alles waanzin was. Den volgenden ochtend, na het ontbijt, is zij gegaan. Ze heeft me een hand gegeven en langs me heen gezien en er was een bitter trekje om haar mooie mond toen ze zei: „Het ga je goed, adieu!”

Adieu Mirjam, adieu Jijoepe, adieu verleden! Adieu!

Het is kil geworden in m'n kamer en duister. Ik hoor den regen en het ruischen der boomen. Ik zal het venster sluiten en de lamp aandoen.